

วรรณคดีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบแนวความเป็นครูของนิสิตนักศึกษาคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2528 แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

1. แนวความเป็นครู : ความหมายและการศึกษาเบื้องต้น
2. ลักษณะครูที่ อาชีพครูเป็นวิชาชีพ
3. ความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบและทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับทัศนคติ
4. ความสำคัญของทัศนคติต่อวิชาชีพครูและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวความเป็นครู : ความหมายและการศึกษาเบื้องต้น

จากการประชุมสัมมนาเรื่อง สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของการวัดคุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นครู : ทัศนคติแนวของความเป็นครู ณ ทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 4-5 กรกฎาคม 2526 ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณาบดีคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ และผู้สร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู จากภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงผลการนำแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูทั้ง 5 แบบ ไปทดลองใช้กับผู้สอบผ่านข้อเขียน เพื่อเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 - 2524 ผลการประชุมสัมมนาสรุปได้ว่า งานของการวิจัยและพัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่ได้ดำเนินการประสบความสำเร็จพอสมควรในจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้คือ มีการสร้างเครื่องมือ (แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู) และได้นำไปใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของ การสอบคัดเลือกและการวิเคราะห์วิจัยอื่น ๆ ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนายังมีความเห็นตรงกันอีกว่า การวัดทัศนคติแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถวัดคนที่เข้าสู่วิชาชีพครูได้ ถ้าจะให้ดียิ่งขึ้นควรที่จะ "แหว" ของความเป็นครู ดังนั้นในการคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นครู นอกจากจะคัดเลือกจากคนที่ชอบที่จะเป็นครู คือ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูแล้ว ควรเลือกผู้ที่จะเป็นครูที่ดีได้ด้วย และการที่จะรู้ว่าใครจะเป็นครูที่ดีให้หรือไม่นั้นดูได้ที่ "แหว" (ทบวงมหาวิทยาลัย 2527: 169)

ความหมาย "แวม" ของความเป็นครู

ถึงแม้ว่าความหมายของคำว่า "แวม" ของความเป็นครูยังกำหนดแน่นอนไม่ได้ว่าหมายถึงอะไร มีขอบเขตแค่ไหน มีโครงสร้างอย่างไรและประกอบไปด้วยอะไรบ้าง แต่นักการศึกษาชั้นนำของไทยหลาย ๆ ท่าน ก็ได้ให้ทัศนะและความหมายของ "แวม" ของความเป็นครูไว้ดังนี้

พจน์ สะเพียรชัย ให้คำจำกัดความของแวมความเป็นครูว่า หมายถึง ผู้ที่มีคุณสมบัติครบพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดีตามอุดมการณ์ของครูที่ดี ทั้งนี้ แวมน่าจะประกอบไปด้วยลักษณะ 2 ประการคือ แวมที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (Fluid) และแวมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ (Crystal) (ทรวงมหาวิทยาลัย 2526: 188)

สำเริง บุญเรืองรัตน์ สนับสนุนแนวความคิดที่ว่าแวมของความเป็นครูอยู่ที่สิ่งแวดล้อม แวมเป็นลักษณะพื้นฐานที่จะสื่อให้เห็นว่าถ้าได้รับการฝึกอบรมแล้วก็เป็นครูที่ดีต่อไป (ทรวงมหาวิทยาลัย 2526: 190)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ให้คำจำกัดความแวมของความเป็นครูว่า เป็นศักยภาพทั้งในเชิงคุณลักษณะและความสามารถที่มีอยู่ในตัวบุคคลแล้ว หากได้รับการพัฒนาต่อเติมเกี่ยวกับวิชาชีพครูอย่างถูกต้อง สิ่งเหล่านี้ก็จะส่งผลไปยังการกระทำตามหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทรวงมหาวิทยาลัย 2526: 193)

วิจิตร ศรีสอาน ให้ความหมายแวมของความเป็นครูว่าน่าจะหมายถึง สิ่งที่ยังสังเกตได้จากคน ๆ นั้น ไม่ว่าจะสังเกตด้วยวิธีใด (ทรวงมหาวิทยาลัย 2526: 193)

กล่าวโดยสรุป แวมของความเป็นครูน่าจะหมายถึง สิ่งที่มีอยู่แล้วแต่กำเนิด และสิ่งแวดล้อมที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับอยู่ ถ้าได้รับการฝึกอบรมวิชาชีพครูอย่างถูกต้องแล้ว เขาก็จะเป็นครูที่ดีได้ในอนาคต

การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับแวมของความเป็นครู

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2526) ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับแวมของความเป็นครูของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการสอบข้อเขียนเพื่อเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ และศึกษา

ศาสตร์ ในปีการศึกษา 2526 ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดประสมการณีสัมพันธ์กับแนวครูจำนวน 20 ข้อ ให้อัตราความเที่ยง 0.72 แบบวัดความรู้รอบตัวทางการศึกษาจำนวน 25 ข้อ ให้อัตราความเที่ยงภายใน 0.26 และใช้แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่พัฒนา โดย สวัสดิ์ ประทุมราช และสุภาพ วาควเขียน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ระดับแนวของความเป็นครูหรือประสมการณีสัมพันธ์กับอาชีพครู ส่วนมากไม่สูงและไม่แตกต่างกันระหว่างสถาบัน

2. ผู้ที่มีแนวของความเป็นครู มีพื้นฐานความรู้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้ ส่วนมากมาจากครอบครัวขนาดใหญ่ ซึ่งต้องดูแลผู้อื่น บิดา/มารดา ส่วนมากประกอบอาชีพส่วนตัว รายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (3,500-5,000 บาท) ส่วนมากเลือกวิชาคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ในอันดับ 4-6 และทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับปานกลาง

2. ลักษณะครูที่ อาชีพครูเป็นวิชาชีพ

ลักษณะครูที่

คณะกรรมการวางแผนปฏิรูปการศึกษา (อนุสนธิ์เพื่อการวิจัย 2527: 49) ได้ให้คำจำกัดความของครูว่า "ครู" คือผู้มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน และเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เช่นเดียวกับที่วิญญูชนพึงมี" ซึ่งครูถือได้ว่าการมีลักษณะและบทบาทที่พึงประสงค์ดังนี้

1. รักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู

2. มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะ หรือ เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตน

3. รักความยุติธรรม และกล้าหาญต่อที่จะสู้เพื่อความเป็นธรรมสังคมด้วยปัญญาและสติ ตามกระบวนการที่ถูกต้อง

4. ประพฤติตัวและวางตัวอยู่ในกรอบศีลธรรม จรรยา อันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับทั่วไปในชุมชน

ธู แสงศักดิ์ (2513: 5-13) เขียนถึงความรับผิดชอบของครูว่า ครูมีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ 2 ด้านคือ ด้านวิชาการ และด้านคุณธรรม ทางด้านวิชาการนั้นครูต้องให้ความรู้ที่ละเอียดลออ ส่วนด้านคุณธรรม ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ซึ้ง มีเกียรติ ทรนทนอดทน สะอาด ประณีต ซื่อสัตย์ ฯลฯ เสียก่อน จึงจะสอนสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนได้ และครูที่ (2525: 85-100) ควรมีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี ไม่แสดงอารมณ์รุนแรง มีน้ำใจ นึกถึงผู้อื่น อ่อนน้อม วางตัวเหมาะสม มีความรักในอาชีพครู ซื่อสัตย์ต่ออาชีพ มีคุณสมบัติส่วนตัวและรูปร่างท่าทางดี

เทพ การระเกด (2505 : 46-50) ได้สรุปผลจากการค้นคว้าว่า ครูที่ดีจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีศรัทธาในการสั่งสอนอบรม กระตือรือร้นในการทำงาน เชื่อมมั่นในคุณค่าของงาน พร้อมสำหรับคำแนะนำ และใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

สมบุญ ขวัญยืน (2512:15-16) กล่าวสรุปไว้ว่า ครูที่ดีทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจะต้อง

1. เป็นผู้มีความรู้ ขวนขวายหาความรู้อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ในวิชาชีพ เพื่อจะได้ถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้กว้างขวางถูกต้อง
2. เป็นผู้มีความกตเวทิตาสูง
3. ดำรงความเป็นแบบฉบับของครูดี เป็นแม่พิมพ์ของชาติ เป็นมิตรกับคนทั่วไป ซื่อสัตย์ซึ้ง ประพฤติดี มีเศรษฐกิจมั่นคง กวียามารยาทสุภาพเรียบร้อย
4. ครูที่ดีจะต้องมีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย คือ เคารพซึ่งกันและกันร่วมมือประสานงาน มีสามัคคีธรรม มีความเชื่อวิธีการแห่งปัญญาหรือมีปัญญาธรรม
5. ครูที่ดีต้องมีศักดิ์ศรี มีเหตุผลและช่วยกันดำรงเกียรติของครู ตั้งในระเบียบคุณสุภาพว่าด้วยจรรยาบรรณของครู
6. มีสุขภาพดี มีอารมณ์ขัน มองโลกในแง่ดี
7. ต้องมีความอดทน

สาโรช บัวศรี (2514: 48) กล่าวว่า ครูจะต้องมีสมรรถภาพของการเป็นครูดังนี้

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี
3. สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี
4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี
5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพได้

ไพบูลย์ อินทวิชา (2515: 5859) กล่าวไว้ว่า การเป็นครูที่คึกคักควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้ดี หมายถึง เป็นสุภาพชน เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม ก่อรูปด้วยความดีที่มีประโยชน์ต่อชาวโลก
2. เป็นผู้หนักแน่น ซึ่งพิจารณาใน 3 แง่ คือ ภาวะทางจิตใจ ภาวะทางปัญญา และภาวะต่อชาวโลก
3. เป็นผู้พัฒนา คือ พัฒนาทั้งทางด้านตนเองและสังคม
4. เป็นผู้มีศิลปะทั้งในการเป็นผู้ให้และเป็นผู้รับการศึกษาศึกษา
5. เป็นผู้ออกคน เพื่อจะได้พัฒนามนุษย์และความไพบูรณ์ทางปัญญา
6. เป็นผู้ปฏิบัติ โดยครูควรจะศึกษาและพิสูจน์ด้วยตนเองก่อน
7. เป็นผู้แนะนำ เพื่อช่วยให้เด็กรู้จักช่วยตนเองได้

สุรินทร์ สรศิริ (2515; 3-9) กล่าวว่าครูที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ มีบุคลิกภาพที่ดี มีเจตคติต่ออาชีพครู จะต้องมีการยอมรับความระบือของครู (พุทธศักราช 2506) กล่าวคือ ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน ครูควรบำเพ็ญตนให้สมกับที่ชื่อว่า เป็นครู ควรตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ และต้องเสียสละ รับผิดชอบในหน้าที่การงาน นอกจากนี้ครูสภายังวางระเบียบประเพณีของครูว่า ครูต้องสุภาพเรียบร้อย ประเดктиนอยู่ในความสุจริต ทำหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพียงธรรม รักษาความสามัคคี ต้องหมั่นหาความรู้ใหม่ และทันต่อเหตุการณ์ของสังคมอยู่เสมอ

จรรยา กงมี (2521: 3) กล่าวว่า ครูที่ดีจะต้องมีลักษณะส่วนตัวที่ดี คือ มีศีลธรรม สุภาพ มีความกรุณาปรานีต่อนักเรียนและบุคคลทั่วไป อุทิศเวลาให้งานสอนอย่างแท้จริง มีความสุขุม รอบ

ชอบ ควบคุมจิตใจและความประพฤติได้ทุกโอกาส มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ชอบและสนใจวิชาที่สอน มีความภูมิใจในความเป็นครูและมีความเชื่อในการดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตย

ปัญญานันท์หมื่น ภิภุช (2517-2518: 77-78) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับอุดมคติของครูว่าใครที่จะสมัครเป็นครู ควรคิดเสียก่อนว่าต้องทำหน้าที่เป็นผู้มีน้ำใจเสียสละ เห็นแก่ความก้าวหน้า มีน้ำใจหนักแน่น อุตุน ต้องบังคับตัวเองได้ตลอดเวลา การตามใจตนเองทำอะไรตามอารมณ์ มิใช่วิสัยของครูที่ดี

จากการวิจัยของ เจลลิว บุรีภักดิ์ และคณะ (2520: 366-367) พบว่าครูที่ดีต้องมีลักษณะ 5 ด้านคือ

1. มีความรู้ดี มีการค้นคว้าหาความรู้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ
2. สอนดี สามารถใช้ภาษาได้ดี มีเทคนิคในการโน้มน้าวจิตใจคน และสามารถประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างได้ ไม่เพียงแต่พูดอย่างเดียว
3. สุขภาพดี รู้จักป้องกันโรคติดต่อ งดเว้นสิ่งเสพติดทั้งปวง ไม่เสเพล และรู้จักรักษาอารมณ์ให้มั่นคง
4. ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม มีเมตตา ชยัน อุตุนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวง
5. มีน้ำใจประชาธิปไตย มีเหตุผลกล้าพูดกล้าทำกล้าเผชิญความจริง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ยังได้สรุปความจำเป็นตามลำดับดังนี้

1. ด้านคุณธรรมและความประพฤติ
2. ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคม
3. ด้านการอบรมแนะแนว ปกครอง
4. ด้านการสอน
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์
6. ด้านบุคลิกลักษณะ

7. ด้านสุขภาพกายและจิต

8. ด้านวิชาการ

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เขียนกลอน "ครูคือใคร" ซึ่งสรุปความสำคัญของครูและหน้าที่ของครูไว้ ดังนี้

ครูคือใคร ?

ใครคือครู ครูคือใครในวันนี้

ใข้อยู่ที่ปริศนยามหาคำล

ใข้อยู่ที่เรียกว่าครูอาจารย์

ใข้อยู่ที่แสนนานในโรงเรียน

ครูคือผู้ชี้ทางความคิด

ใข้รู้ถูกวิธีคิดอ่านเขียน

ใข้รู้ทุกขั้วยากรู้หากเพียร

ใข้รู้เปลี่ยนแปลงสู้รู้แรงงาน

ครูคือยกระทับวิญญาณมนุษย์

ใข้สูงส่งกว่าสัตว์เคร่งฉาน

ครูคือผู้สั่งสมอุดมการณ์

มีดวงบานเพื่อมวลชนใช้ตนเอง

ครูจึงเป็นนักสร้างผู้ใหญ่ยิ่ง

สร้างคนจริงสร้างคนกล้าสร้างคนเก่ง

สร้างคนให้เป็นตัวของตัวเอง

ขอมอบเพลงนี้มาบูชาครู

อาชีพควรเป็นวิชาชีพ

กูด (C.V. Good; Dictionary of Education: p.415) ให้ความหมายของวิชาชีพ (Profession) ไว้ว่าเป็นอาชีพ ซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวกับการเตรียมการสำหรับอาชีพนั้น ต้องใช้ระยะเวลายาวนานและมีกฎเกณฑ์จรรยาแห่งอาชีพ

คณะกรรมการโครงการวิจัยและพัฒนาแบบวัดแนวความเป็นครูได้สรุปความหมายและขอบเขตของคำว่า "วิชาชีพ" ไว้ดังนี้ (ทพวงมหาวิทยาลัย 2527:194-195)

1. เกี่ยวข้องกับค่านิยมปัญหา
2. เกี่ยวข้องกับความรู้เฉพาะสิ่ง
3. มีการเตรียมตัวล่วงหน้าอย่างคี่
4. มีความเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง
5. เป็นอาชีพที่ใช้เวลาเต็มเวลาและมีสมาชิกที่ถาวร
6. มีมาตรฐานของตัวเอง
7. ให้บริการแก่คนอื่น
8. มีระบบองค์กรที่ชัดเจนและเข้มแข็ง

ดังนั้นพอที่จะสรุปคำจำกัดความของ "วิชาชีพ" ได้ว่า วิชาชีพเป็นอาชีพที่ประกอบด้วยความสามารถทางสมองขั้นสูง มีการศึกษาเตรียมการอย่างนั้นเป็นระบบเพื่อใช้ความสามารถในการกระทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมีจรรยาบรรณ และการกระตุ้นให้มีสมาชิกวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคใหม่ ๆ

สำหรับเกณฑ์ในการพิจารณาว่าอาชีพใดจะเป็นวิชาชีพหรือไม่ ต้องมีลักษณะดังนี้ (วิจิตรศรีสอาน 2521:11-12)

1. มีบริการต่อสังคม ไม่ซ้ำซ้อนกับวิชาชีพอื่น เช่น บริการที่วิชาชีพทางการศึกษาทำ คือ การผลิตครูและนักการศึกษาออกไปทำหน้าที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
2. ต้องมีระยะเวลาที่ให้การศึกษแก่สมาชิกของอาชีพยาวนาน อย่างน้อยควรจะต้องปริญญาตรีขึ้นไป
3. สมาชิกของวิชาชีพขั้นสูงจะต้องมีเสรีภาพในการใช้วิชาชีพ (Professional

Autonomy)

4. ต้องมีจรรยาบรรณ (Profession Ethics) เหนียวรั้งให้คนในอาชีพปฏิบัติตนได้เหมาะสม ไม่หลอกลวงคนอื่นเช่น จรรยาครู

5. มีสมาคมวิชาชีพเป็นศูนย์กลางสำหรับยกมาตรฐานและเผยแพร่วิชาการของวิชาชีพ

คึกฤทธิ์ ปราโมช (2516: 201) มีความเห็นว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอนประกอบด้วยวิชาการ หรือเนื้อหาความรู้เฉพาะวิชาที่ใช้สอนและวิชาจากศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา แนว การวัดผล และประเมินผล ขณะเดียวกันก็มีหน้าที่หลัก คือ อบรมสั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามทุกคน

อารี สัจฉวี (2508: 5-9) มีความเห็นว่า อาชีพครูเป็นวิชาชีพ เพราะต้องให้บริการและรับผิดชอบต่อสังคม เป็นอาชีพที่มีรากฐานจากวิทยาการที่สร้างขึ้นมา (Based on Organized Knowledge) เป็นอาชีพที่มีพัฒนาการก้าวหน้าตลอดเวลา เนื่องจากมีการค้นคว้าทดลองใหม่ ๆ และวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งจะนำมาปรับปรุงปรับปรุงปฏิบัติงานฝึกหัดครูให้เป็นประโยชน์แก่สังคมตลอดเวลา

มีผู้ให้ความเห็นอีกหลายท่านว่า อาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะเป็นวิชาที่ต้องอาศัยสติปัญญาในระดับสูงในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความเจริญงอกงามในทางที่ชอบที่ควรทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สมอง ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนความสัมพันธ์กับผู้อื่น (ละม้ายมาศ ทรัพย์ศักดิ์ 2510: 20)

พิณ น้อยแสงศรี (2512: 17-20) ได้ยึดความหมายของวิชาชีพตามนิยามที่ผู้ใดทำได้ให้ไว้ โดยพิจารณาว่าอาชีพครูเป็นวิชาชีพ เพราะ

1. การเรียนวิชาชีพนี้ ต้องใช้ความสามารถทางสมองในระดับสูง
2. มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการวิจัยค้นคว้าทดลองหาข้อเท็จจริงและความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
3. มีจุดหมายในการปฏิบัติ
4. มีระบบควบคุมตามระเบียบคุรุสภา พุทธศักราช 2506 ว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพตามระเบียบประเพณีของครู

5. ให้บริการแก่สังคม ต้องการเสียสละต้องมีศรัทธาแรงกล้าและมีแรงจูงใจ

3. ความหมาย ลักษณะ องค์ประกอบ และทฤษฎีบางประการที่เกี่ยวกับทัศนคติ

เนื่องจากการศึกษาเกี่ยวกับ "แนว" นี้ค่อนข้างเรียกกันว่า "ความฉงนเฉพาะ" (ทวง มหาวิทยาลัย 2527: 171) โดยเริ่มคิดกันว่าทุกคนที่จะมาเป็นครูที่ดีเป็นผลผลิตชั้นสุดท้าย น่าจะมีศักยภาพอะไรเป็นพื้นฐานในตัวของเขาเองก่อนจะเข้าสู่วิชาชีพครู จากความคิดเริ่มต้นนี้จึงได้มุ่งศึกษาทางด้านทัศนคติ (Attitude) ซึ่งจะขอลำดับถึงทัศนคติ ทัศนคติคือวิชาชีพครู และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสังเขปต่อไป

ทัศนคติเป็นตัวแปรที่มีองค์ประกอบส่วนย่อยที่สลับซับซ้อนมากมาย เป็นสภาพทางจิตหรืออารมณ์ของมนุษย์ ซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยง่าย หรือวัดสอบโดยตรงได้ยาก ทัศนคตินี้ยังเป็นเรื่องของความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อวัตถุทางจิตวิทยา ซึ่งวัตถุทางจิตวิทยานี้ ได้แก่วัตถุทางกายภาพ ความคิดแผนการกระทำ รูปแบบหนึ่งของความประพฤติ อุดมการณ์ หลักการทางศีลธรรม ประโยชน์อื่น ๆ ที่ผูกพันเพื่อจูงใจประชาชน หรือสัญลักษณ์ใด ๆ หรือความคิดใด ๆ ที่บุคคลแสดงออกมาทั้งในทางบวกหรือทางลบ ทัศนคติดังกล่าวนี้เป็นศักยภาพของการกระทำ (Potential Action) ของบุคคลที่มีต่อวัตถุแต่การกระทำของบุคคลก็อาจบิเคเป็นทัศนคติของเขาได้ ดังนั้นจึงยังคงใช้ความคิดเห็นหรือรูปแบบอื่น ๆ ของการกระทำเป็นเพียงดัชนีของทัศนคติ (Thurstone 1967: pp.20-21)

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติเป็นความรู้สึกชอบหรือต่อต้านต่อวัตถุทางจิตวิทยา (Thurstone 1937:p.249)

ทัศนคติเป็นแนวโน้มของกริยาอาการที่จะตอบโต้ในทางเห็นด้วย หรือต่อต้านต่อสรรพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้แล้วแต่จะเห็นว่าสิ่งนั้นมีค่าทางบวกหรือทางลบ (Bogardus 1931: p.62)

ทัศนคติเป็นการปรุงแต่งจิตเฉพาะกิจกรรมอย่างรวมสรูป ประสพการณ์ที่ประสพจะเป็นสภาพความพร้อมต่อกิจกรรมแต่ละประเภทโดยเฉพาะ (Warren: 1934)

ทัศนคติ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิตและประสาท ซึ่งเกิดจากประสพการณ์ซึ่งจะ

เป็นตัวกำหนดทิศทางของการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อวัตถุหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Allport 1935: p.810)

ทัศนคติ เป็นอารมณ์ที่ซับซ้อนของบุคคลในทางที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งของสถานการณ์หรือเรื่องราวทางสังคม (Guildford 1939: p.336)

ทัศนคติ เป็นผลรวมของขบวนการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในประสบการณ์ของบุคคลที่จะทำให้เกิดสภาพการรับรู้ อารมณ์ การยอมรับ และความรู้ความเข้าใจ (Kretch & Cratchfield 1948: p.152)

ทัศนคติ เป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์ได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยก็ได้ และทัศนคตินี้จะแสดงออกได้ทางคำพฤติกรรม 2 ลักษณะคือ การแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจเรียกว่า ทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) อีกลักษณะหนึ่งแสดงออกในทำนองไม่พึงพอใจเรียกว่า ทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) (Newcomb 1954: p.128)

ทัศนคติ เป็นความคิดซึ่งเป็นภาวะสมมติ (Hypothetical Construct) ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่อนุมานได้จากพฤติกรรมภายนอก (English and English : 1958)

ทัศนคติ หมายถึงถึงท่าทีที่แสดงออกล่วงหน้าเพื่อให้รู้ว่าปฏิกริยาที่มีต่อวัตถุสถานที่ หรือบุคคลในระดับต่าง ๆ กัน จะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ จะมากหรือน้อยเพียงใด (Nunnally 1959: p.300)

ทัศนคติ หมายถึงพฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อแนวความคิดใดหรือต่อสภาพการณ์ใด ๆ ในทางเข้าหาหรือหนีออกห่างและเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่เอนเอียงไปในลักษณะเดิม เมื่อได้พบกับสิ่งดังกล่าวนั้นอีก (Hilgard 1962: p.564)

ทัศนคติ เป็นความพร้อม ซึ่งมีแนวโน้มที่จะแสดงตอบโต้สิ่งเร้าตามทิศทางที่แน่นอน (Oppenheim 1966: p.3)

ทัศนคติ หมายถึง ความแนวโน้มเอียงที่จะแสดงออกทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ

ซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปหาทิง (Infered) พฤติกรรมภายนอกทั้ง
ชนิดต้องใช้เวลาและไม่ใช้เวลา (Anastasi 1968: pp.470-480)

ทัศนคติ คือ ความคิดที่บรรจุด้วยอารมณ์ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะแสดงออกมาในลักษณะของ
การกระทำ (Traindis 1971: p.2)

ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึง ผลรวมของการประเมินความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น
(Fishbein & Ajzen 1975: pp.28-20)

ลักษณะสำคัญของทัศนคติ

จากความหมายของทัศนคติดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า ทัศนคติเป็นสภาพการมีเจตคติที่มี
อิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิดและการกระทำของบุคคล ทัศนคติถือว่ามีลักษณะเป็นพฤติกรรมทาง
สมองหรือทางความคิด เป็นพฤติกรรมที่สะสมแฝงอยู่ภายในไม้อาจจะวัดหรือสังเกตได้โดยตรงจน
กว่า จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการกระทำ ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นตัวการสำคัญที่กำหนดแนว
ทางการแสดงออกของพฤติกรรม แต่พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็ไม่ใช่เป็นทัศนคติโดยตรง แต่เป็นผล
จากการตัดสินใจ ซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของทัศนคติที่เปลี่ยนไปเป็นพฤติกรรม อย่างไรก็ตามทัศนคดียัง
เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาของแต่ละบุคคล มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
แต่ละบุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งเดียวกันไม่เหมือนกันก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพันธุกรรม อายุ ชาติ ฐานะ
ระดับการศึกษา สภาพแวดล้อมทางสังคมและฐานะทางเศรษฐกิจและทัศนคติก็อาจจะแปรเปลี่ยนไป
ได้ตามสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของทัศนคตินี้ พิซบิน และ
แอสเซน (Fishbein & Ajzen) ได้สรุปสาระสำคัญไว้ 3 ประการคือ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ (Is Learned)
2. ทัศนคติเป็นการแสดงที่มีแนวโน้ม (Predispose Action)
3. การแสดงในข้อ 2 เป็นไปในทางชอบหรือไม่ชอบต่อวัตถุอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

(Consistently) (Fishbein & Ajzen 1975: p.6)

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปลักษณะสำคัญ ๆ ของทัศนคติได้ดังนี้ (ศิริชัย
กาญจนวาลี 2523: 8)

1. ทักษะเป็นลักษณะขององค์ประกอบที่มีกลไกในการเตรียมภายในมากกว่าที่จะเป็นองค์ประกอบสำเร็จรูปที่เกิดจากภายนอก
2. ทักษะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบอันเป็นผลจากการเรียนรู้และประสบการณ์และจัดระบบไว้ในตัวเอง เมื่อเกิดทักษะที่ข้อใดแล้วจะเกิดขึ้นต่อเนื่องกัน และมีพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับทักษะนั้น
3. ทักษะเป็นสภาวะความพร้อมสำหรับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสังคมหรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมในทางสนับสนุนหรือต่อต้านสภาพการณ์บุคคล สถาบันหรือแนวความคิด
4. ทักษะเป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก จึงเป็นตัวบงการหรือกำหนดแนวทางของพฤติกรรม

องค์ประกอบของทักษะ

จากความหมายและลักษณะของทักษะที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่าทฤษฎีหรือแนวคิดที่ผู้รู้ใช้อธิบายทักษะ แบ่งได้เป็น 3 แนวคิดคือ

1. ทักษะที่มีองค์ประกอบมิติเดียว (Uni-Dimensional) เป็นแนวคิดดั้งเดิมซึ่งมีเทอร์สโตน (Thurstone) เป็นผู้นำในการวัดทัศนคติตามแนวคิดนี้ ซึ่งมีความเชื่อว่าทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หมายถึง ผลการประเมินค่าสิ่งนั้นในทางบวกหรือทางลบ สนับสนุนหรือคัดค้านในสิ่งนั้น
2. ทักษะที่มีองค์ประกอบ 3 มิติ (3-Dimensional) แนวคิดนี้พิจารณาได้อย่างชัดเจนจากความหมายของทัศนคติที่ แทรนด์ส (Traandis) ใ้คินยามไว้ โดยได้รับแนวคิดมาจากโรเซนเบิร์ก และฮอฟแลนด์ (Rosenberg and Hovland:1960) ซึ่งแนวความคิดนี้ค่อนข้างได้รับการยอมรับในปัจจุบัน แนวความคิดนี้มีความเชื่อว่าทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ
 - 2.1 องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบที่ประมวลความรู้ ความเข้าใจ ความคิด (Idea) โดยทั่ว ๆ ไปที่มีต่อสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ
 - 2.2 องค์ประกอบด้านจิตอารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอารมณ์ (Emotional) ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อคุณค่าของสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ
 - 2.3 องค์ประกอบด้านความทรงปฏิบัติ (Action Tendency) เป็นองค์

ประกอบที่เกี่ยวกับการสะท้อนสภาวะความตั้งใจของจิตใจออกมาเป็นการกระทำ (Action) ที่สามารถสังเกตได้

3. ทศนคติตามแนวคิดของฟิชบิน (Fishbein's Attitude Model) แนวคิดนี้อธิบายทศนคติในลักษณะที่แตกต่างไปจากสองแนวคิดแรก กล่าวคือ มีคำอธิบายทศนคติในแง่องค์ประกอบของตัวทศนคติ แต่อธิบายของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทศนคติกับอีกตัวแปรหนึ่ง คือ ความเชื่อ (Belief) ฟิชบิน พัฒนาแบบจำลองนี้ขึ้น เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทศนคติกับพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์ 2522: 5)

ทฤษฎีบางประการเกี่ยวกับทศนคติ

ทฤษฎีเกี่ยวกับทศนคติเกือบทุกทฤษฎี จะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวข้อความรู้ (Information) วัตถุ (Object) ความเชื่อ (Belief) ทศนคติ (Attitude) ความตั้งใจ (Intention) หรือพฤติกรรม (Behaviors) ของบุคคลเองในเรื่องเกี่ยวกับวัตถุ ซึ่งอาจจะได้รับมาโดยผ่านการสังเกตโดยตรงหรือโดยทางการติดต่อสื่อสาร (Communication) แม้ว่าทฤษฎีทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวข้อความรู้เกี่ยวกับวัตถุแต่จะมีส่วนน้อยที่เป็นเรื่องของตัวบุคคล (Fishbein & Ajzen 1975: pp.50-51)

ทฤษฎีเกี่ยวกับทศนคติมีอยู่หลายทฤษฎีในที่นี้จะได้นำเอาบางทฤษฎีที่น่าสนใจมาเสนอไว้
ดังนี้

ทฤษฎีทางทศนคติของฟิชบิน

ฟิชบิน ได้เสนอทฤษฎีทศนคติของเขาเมื่อปี ค.ศ. 1963 โดยกล่าวว่า ทศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (วัตถุ) จะขึ้นอยู่กับผลรวมของการประเมินคุณค่าของความเชื่อที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (วัตถุ) สิ่งนั้น และเขียนเป็นสมการการวัดทางคณิตศาสตร์ได้ดังนี้

$$A_o = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

- เมื่อ A_o = ทศนคติที่มีต่อวัตถุ ($O = \text{Object}$)
 b_i = ความเชื่อ (= Belief) ลำดับที่ i ที่มีต่อวัตถุ o ซึ่งความเชื่อจะมีจาก
 ลำดับที่ 1 ถึง n โดยกำหนดให้ลำดับที่ใด ๆ เป็นลำดับ i ($n =$ จำนวน
 ความเชื่อ) กล่าวคือ ความน่าจะเป็นไปได้ของความเชื่อเชิงอักษณัย หรือ
 โดยนึกคิดในใจเองในลำดับที่ i จะมีส่วนสัมพันธ์กับคุณลักษณะในลำดับที่ i
 ด้วย
 e_i = คุณค่า (ค่าประเมิน) ของคุณลักษณะลำดับที่ i ของความเชื่อที่ i

จากสมการสัญชาตญาณจะเห็นได้ว่าความเชื่อมีค่าเท่ากับผลรวมของความสัมพันธ์ระหว่าง
 ความน่าจะเป็นไปได้ของความเชื่อ กับค่าประเมินของคุณลักษณะที่กล่าวถึง

หลักการของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติมีอยู่ 2 ประการใหญ่ คือ การเข้าร่วมอย่างคล่อง
 แคล่วฉับไว (Active Participation) และการสื่อสารชักชวน (Persuasive
 Communication)

มีทฤษฎีต่าง ๆ พยายามที่จะอธิบายการเปลี่ยนแปลงทัศนคติดังนี้ (ลัทธิ กิตติวิทยา
 2517: 22-30)

1. ทฤษฎีความสอดคล้อง (Consistency Theory)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)
3. ทฤษฎีการตัดสินทางสังคม (Social Judgement Theory)

ทฤษฎีความสอดคล้อง (Consistency Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ทัศนคติเป็นภาวะที่คิด ความรู้ และการกระทำ มีความผสมกลมกลืน
 เหมาะสมกัน ความขัดแย้งในระหว่างสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคล (Insko
 1967: p.161)

โรเซนเบิร์ก และ อะเบลสัน (Rosenberg and Abelson 1958 : p. 322)
 กล่าวว่าในลักษณะที่ความคึกกับความรู้สึกของบุคคลมีความสอดคล้องกัน ทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ จะ
 คงที่ แต่เมื่อใดที่ความคึกกับความรู้สึกเกิดขัดแย้งกันจนถึงระดับที่ไม่สามารถจะทนทานได้ บุคคลจะ

พยายามลดความขัดแย้งโดยการ (1) คงทัศนคติเดิมของตนไว้ ด้วยการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับข้อมูลใด ๆ ที่จะทำให้เกิดภาวะความขัดแย้ง หรือแยกแยะและเลือกรับเฉพาะข้อมูลที่สอดคล้องกับความรู้สึกและความคิดของตน (2) เปลี่ยนทัศนคติไปตามข้อมูลที่ได้รับ

เฟสติงเจอร์ (Festinger's Theory of Cognitive Dissonance 1965 : pp. 3-5) กล่าวว่า การกระทำของบุคคลมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของเขา คือ บุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างใดก็มีแนวโน้มในการกระทำไปในทำนองนั้น และทัศนคติต่าง ๆ ของบุคคลแต่ละส่วนจะมีความสอดคล้องกัน ซึ่งทำให้การแสดงออกหรือการกระทำของบุคคลในแต่ละอย่างมีความสอดคล้องกันไปด้วย การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลเกิดจากความขัดแย้งระหว่างความรู้ ความคิดเห็น หรือความเชื่อของบุคคล (Cognitive Dissonance) ภาวะของความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อ (1) รับรู้เหตุการณ์หรือข้อมูลใหม่ ซึ่งขัดแย้งกับความรู้ ความคิดดั้งเดิมของตน (2) พบเหตุการณ์หรือรับรู้ข้อมูลที่ไม่คาดคิดมาก่อน (3) การเห็นไม่สอดคล้องกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม (4) การถูกบังคับให้ยอมตาม (Forced Compliance) เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น มีผลทำให้เกิดความไม่สบายใจ กับข้องใจ ซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลพยายามลดความขัดแย้งด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้ (1) แสวงหาข้อมูลใหม่ หรือเหตุผลมาสนับสนุนความคิดหรือพฤติกรรมของตน (2) ปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงที่จะรับข้อมูล (3) เปลี่ยนพฤติกรรมให้สัมพันธ์กับความคิดใหม่ หรือบิดเบือนเปลี่ยนความคิดใหม่ให้สัมพันธ์กับพฤติกรรมของตน (4) เปลี่ยนความคิดให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ เฟสติงเจอร์และสมิท (Festinger and Smith: 1957) กล่าวว่า ยิ่งให้แรงเสริมมากเท่าไร ทัศนคติยิ่งเปลี่ยนแปลงมากขึ้นเท่านั้น (Triandis: p.81) ไอสมาน (Eisman) ไรม์และซิลัม (Rhine and Silum: 1958) กล่าวว่า บุคคลที่ไม่เคยได้รับประสบการณ์หรือไม่เคยมีทัศนคติอย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อนเขาจะเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาก่อน เขาจะเรียนรู้ที่จะแสดงความรู้สึกต่อสิ่งนั้น ๆ แล้วก่อตัวเป็นทัศนคติ แต่ถ้าการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทางที่แตกต่างไปทำให้เขาได้รับแรงเสริม เขาอาจจะเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ ไป (Triandis: pp.96-97) ส่วนโคเฮน (Cohen 1964: p.85) กล่าวว่า ถ้าบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งใดอยู่แล้ว และทัศนคติที่มีอยู่นั้นได้รับแรงเสริมมาก การเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ยากและน้อยกว่าถ้าเทียบกับทัศนคติที่มีอยู่นั้นได้รับแรงเสริมน้อย

ทฤษฎีการตัดสินทางสังคม (Social Judgement Theory)

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า องค์ประกอบของทัศนคติในหน้าที่เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำมักจะทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ โดยขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคม โดยที่บรรทัดฐานของสังคมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ (Triandis 1971: p.95)

เชอริฟและฮอฟแลนด์ (Sherif and Hovland 1961: pp.157-167) กล่าวว่า การเปลี่ยนทัศนคติเกิดขึ้นเมื่อมีความขัดแย้งระหว่างทัศนคติเดิมของบุคคลกับข้อมูลใหม่ที่ได้รับบุคคลจะเปรียบเทียบทัศนคติเดิมของตนกับข้อมูลนั้น ๆ ถ้าทัศนคติเดิมตรงกับบรรทัดฐานของกลุ่ม แต่ข้อมูลใหม่ที่ได้รับมาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวแทนของกลุ่มเช่นกัน ในกรณีนี้บุคคลจะสงสัยว่า ทัศนคติของตนจะผิดแปลกไปจากบรรทัดฐานของกลุ่ม จึงทำให้บุคคลเปลี่ยนไปเชื่อข้อมูลใหม่ที่ได้รับ เพราะเห็นว่าเป็นบรรทัดฐานของกลุ่มมากกว่าทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับตัวแปรดังนี้ (1) ความขัดแย้งระหว่างทัศนคติเดิมกับข้อมูลใหม่ที่ได้รับ ถ้ามีความขัดแย้งมาก ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนน้อย (2) การยอมรับและการปฏิเสธของแต่ละบุคคล ถ้ามีการยอมรับข้อมูลใหม่มาก การเปลี่ยนทัศนคติจะเปลี่ยนไปได้ง่าย (3) ความเชื่อเกี่ยวกับตนเอง (Ego-Involvement Belief) ถ้าบุคคลมีความเชื่อเกี่ยวกับตนเองมาก ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนได้ยาก

สำหรับความตั้งใจได้กล่าวมาแล้วนั้น ฟิชเบิน และแอสเซน (Fishbein & Ajzen, 1975) ได้ตั้งเป็นทฤษฎีขึ้นมาว่า ความตั้งใจของบุคคลที่จะสร้างพฤติกรรมใด ๆ นั้น พิจารณาได้จากทัศนคติของเขาคือต่อพฤติกรรมที่กระทำ (A_B) และปกติวิสัยของผู้กระทำ (Subjective Norm = SN) ตัวแปรอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากนี้ อาจจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจได้แต่เพียงทางอ้อมคือองค์ประกอบทั้งสอง (A_B หรือ SN) หรือน้ำหนักสัมพันธของมัน (W_1, W_2) ดังสมการต่อไปนี้

$$B \sim I = (A_B) W_1 + (SN) W_2$$

- B คือ พฤติกรรม
I คือ ความตั้งใจที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม B
 A_B คือ ทัศนคติที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม

SN คือ ปกติวิสัยของผู้กระทำ

W_1, W_2 คือ น้ำหนักที่ได้จากการปฏิบัติจริง

จากทฤษฎีดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีตัวประกอบอยู่ 2 ตัว ที่ใช้พิจารณาพฤติกรรมความตั้งใจ (Behavioral Intention=Bn I) คือ ตัวประกอบที่เป็นเรื่องส่วนบุคคลหรือที่เรียกว่าทัศนคติ ($A_B = \sum_{i=1}^n b_i e_i$) และตัวประกอบที่เป็นเรื่องของสังคมส่วนรวมที่เรียกว่า ปกติวิสัย ($SN = \sum_{i=1}^m b_i m_i$) และพฤติกรรมความตั้งใจก็จะขึ้นอยู่กับผลรวมค่าน้ำหนักของตัวแปร 2 ตัว (W_1, W_2) ซึ่งคาดหวังว่าจะแปรไปตามชนิดของพฤติกรรมที่ต้องการทำนาย และเป็นไปตามเงื่อนไขภายใต้การแสดงของพฤติกรรมและเป็นไปตามบุคคลซึ่งแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ พฤติกรรมบางชนิดเมื่อพิจารณาความปกติวิสัย (ความคาดหวังของเพื่อนครอบครัว ฯลฯ) อาจจะมีความสำคัญในการพิจารณาพฤติกรรมความตั้งใจ มากกว่าการพิจารณาตามทัศนคติ (พฤติกรรมที่คาดหวังการกระทำที่ได้จากการสังเกต โดยลักษณะ และความชอบส่วนบุคคล) ในเชิงของการปฏิบัติแล้ว จะใช้การคำนวณในรูปแบบของสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Multiple Regression and Standard Regression Coefficient) เป็นการประเมินค่าน้ำหนักตัวประกอบตามทฤษฎีนั้นคือ เหมือนกับการใช้สมการถดถอยพหุคูณที่มีตัวทำนาย 2 ตัว คือ A และ SN และมีเกณฑ์ คือ I (Fishbein & Ajzen 1975: pp.301-303)

4. ความสำคัญของทัศนคติวิชาชีพครูและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดทัศนคติคือวิชาชีพครู

ความรักในอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องมีในตัวครู คั้งที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น ส่วนเรื่องทัศนคติมีความสำคัญต่ออาชีพครูเพียงใดนั้น ชม ภูมิภาค (25216:155-156) ได้กล่าวว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการสอนอย่างมีประสิทธิภาพของครู คือ ทัศนคติของครู ในการเตรียมบุคคลที่จะเป็นครูนั้น นอกเหนือจากการให้ความรู้สามัญและความรู้ทางวิชาชีพแล้ว การสร้างสรรค์ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง คนที่มีความรู้แต่ขาดทัศนคติที่ดีต่อการสอนย่อมจะเป็นครูที่ดีไม่ได้ ครูเป็นผู้อำนวยการเกี่ยวข้องกับคน ต้องมีความสนใจในคน เข้าใจธรรมชาติของคน การเป็นครูจึงต้องใช้เวลาในการฝึกฝนในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูงซึ่งตรงกับความเห็นของ เคอร์ติส (Curtis) ที่กล่าวไว้ว่า ครูจำเป็นต้องมีทัศนคติทางอาชีพ ได้แก่ ความมีเหตุผล ความอยากรู้ อยากเห็น ความมีน้ำใจกว้างขวาง ความซื่อสัตย์ และมีน้ำใจเป็นกลาง มีการพิจารณาอย่างรอบ

กอบก่อนตัดสินใจ ซึ่งเป็นทัศนคติที่ควรมีในตัวครู นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ สวารวย มีชนอน (2526: 2) ที่ว่าการสอนของครูจะให้ผลดี มีประสิทธิภาพหรือเป็นไปในรูปใดนั้น ความสำคัญส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อวิชาชีพของครูผู้สอนเป็นสำคัญ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู

ทัศนคติต่อวิชาชีพครู ถือเป็นเรื่องใหญ่ที่มีการวิจัยไว้น้อยมาก และเพิ่งจะนักวิจัยให้ความสนใจในด้านนี้ เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้วมา (Shaw & Wright 1967 : p.1) โดยเฉพาะในประเทศไทยเท่าที่ผู้วิจัยได้สืบค้นโดยใช้ระยะเวลาหนึ่ง ยังไม่พบว่า มีนักการศึกษาหรือนักวิจัยได้ทำการวิจัยในด้านนี้ไว้ก่อนช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะชนบทประเทศไทยให้การเคารพยกย่องผู้ที่เป็นครูอยู่เป็นอันมาก และถือว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติจึงยากที่จะมีผู้ใดคิดว่าทัศนคติที่มีต่อครูหรืออาชีพครูจะเป็นอย่างไร นอกเหนือไปจากการเคารพยกย่อง แต่เมื่อสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป อาชีพครูซึ่งเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับอาชีพอื่น จึงเริ่มมีผู้ให้ความสนใจที่จะพิจารณาอาชีพของครูว่า มีบุคคลในอาชีพอื่น ๆ หรือในอาชีพครูด้วยกันมีทัศนคติต่ออาชีพอย่างไร ดังนั้นการวิจัยและการสืบค้นผลงานการวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศจึงเพิ่งจะได้เริ่มขึ้น ซึ่งจะนำเสนอไว้ดังนี้

สเตลล์เวก (Stellwag 1963: pp.425-491) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติต่ออาชีพครูในประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยใช้แบบสอบถามกับครูในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาพบว่าครูที่สอนในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 58 มีอายุต่ำกว่า 35 ปี มีอุดมคติ มีความรับผิดชอบสูง เป็นผู้สนใจชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียน ตลอดจนปัญหาที่นักเรียน จึงทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ส่วนครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ความสนใจในด้านการศึกษาคือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเลือกอาชีพครู และครูส่วนใหญ่ต้องการให้การสอนบรรลุผลและให้นักเรียนอย่างจริงจังอีกด้วย

บริม (Brim : 1966) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของครู โดยใช้แบบสำรวจทัศนคติครูมินิโซต้า (Minnesota Teacher Attitude Inventory) ได้พบว่านักศึกษาที่เรียนจบหลักสูตร มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนมากกว่านักเรียนที่เริ่มเข้ามาใหม่ ลิพคอมบ์ (Lipscomb: 1966) ได้พบว่า หลังจากได้ทำการฝึกสอนมาแล้วระยะหนึ่ง นักศึกษาจะมีการ

เปลี่ยนแปลงทัศนคติในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเป็นครู ทั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม มิเนโซต้า (Minnesota Test) จำนวน 125 ข้อ ตามปัญหา 24 อย่าง มัสส์ (Muss : 1969) ได้ศึกษาผลการเรียนการสอนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ของนักศึกษาริฎญาโทสาขาประถมศึกษาที่มหาวิทยาลัยคูลิเชอร์ โดยใช้แบบสำรวจทัศนคติมิเนโซต้า กำหนดให้นักศึกษาตอบเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนเข้าเรียนปลายปีการศึกษา และขณะฝึกงานได้ 4.5 เดือน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าทัศนคติต่อการเป็นครูเพิ่มขึ้นระหว่างที่ได้รับการฝึกสอนบรมอยู่ในมหาวิทยาลัย

รอบบินส์ และ ฮิวส์ (Robbins & Hughes : 1967) ได้สร้างแบบวัดทัศนคติของครูเกี่ยวกับเรื่องวิชาชีพครูด้วยการหาค่า Q และค่า S จากข้อความ 18 ข้อ (W-Technique) แบ่งออกเป็น 2 พอร์ม ได้ค่า $r = .97$ มอริ (Mori = 1966) ได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเป็นครูของนักเรียนมหาวิทยาลัยมิชิแกนที่เรียนจบภาควิชาบังคับแล้ว ซึ่งมีตัวประกอบที่ใช้พิจารณาทัศนคติต่อวิชาชีพครูในด้านเศรษฐกิจวัฒนธรรม จรรยาครู ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับงานอื่น และคุณประโยชน์ของอาชีพครู โดยใช้ตัวอย่างประชากรที่เป็นชาย 188 คน หญิง 368 คน ได้พบว่าผู้หญิงมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมากกว่าชาย และต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น ในด้านการเกษียณอายุ โอกาสที่ครูลาป่วย รายได้ ความก้าวหน้าในอาชีพ การยกย่องในสังคมนั้น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพครู

เอส ที อลูวาเลีย (S.P. Ahluwalia : 1974) ได้สร้างแบบสำรวจทัศนคติครูเพื่อวัดทัศนคติของนักศึกษาคูที่มีต่อวิชาชีพการสอนและด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 6 ด้านด้วยกัน คือ วิชาชีพการสอน การสอนในห้องเรียน การปฏิบัติโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ขบวนการทางการศึกษาด้านนักเรียนและด้านครู โดยอาศัยหลักการสร้างเครื่องมือวัดทัศนคติแบบลิเกิต ซึ่งมีจำนวน 90 ข้อ ให้ผู้ตอบประมาณค่าแบบรวมแบ่งออกเป็น 5 ช่วง คือ 0,1,2,3,4 มี 2 ภาษา คือ ฮินดูและอังกฤษ อลูวาเลีย ได้หาความตรงกันแบบสำรวจทัศนคติ มิเนโซต้า หาบกตีวิสัยจากกลุ่มตัวอย่าง 2169 คน ได้ค่าความเที่ยง 0.79

กองการวิจัย กรมวิชาการ (2504 : 58-60) ได้ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป ทัศนคติต่อวิชาชีพครู การเรียนการสอน ตลอดจนการต้องการความช่วยเหลือจากกลุ่มตัวอย่างครูทั่วประเทศที่ได้จากการสุ่ม 16,925 คน ผลปรากฏว่าสาเหตุที่ครูเลือกอาชีพครู

เนื่องจากชอบอาชีพครู ร้อยละ 29.30 เป็นอาชีพที่มีเกียรติ ร้อยละ 22.71 ได้ทำงานใกล้ชิดกับเด็ก ร้อยละ 15.97 ภูมิใจที่สอน ร้อยละ 92.99 ไม่พอใจสอน ร้อยละ 1.96 มีจำนวนครู ร้อยละ 62.68 ที่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพครูเป็นอาชีพอื่น ร้อยละ 51.45 ไม่ต้องการย้ายที่ทำงาน

ธิดา บุญย่นยาว (2505) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของครูปริญญาโทสาขาการแนะแนวและสาขาอื่น ๆ ที่มีต่ออาชีพครู ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรจากวิทยาลัย วิชาการศึกษาระดับมัธยม จำนวน 81 และ 90 คน ตามลำดับ ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ทัศนคติในเรื่องการประกอบอาชีพครูของครูแนะแนวสูงกว่าครูในสาขาอื่น ๆ
2. ทัศนคติของครูปริญญาโททั้งสองกลุ่มเพศหญิงมีทัศนคติทางพึงพอใจมากกว่าเพศชาย
3. ทัศนคติของครูปริญญาโททั้งสองกลุ่มขึ้นอยู่กับอายุ เวลาทำงานหลังจากจบปริญญาโท สถานที่ทำงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และระดับของสถานศึกษา

วิทร วิภาหส์น (2517) ได้แปลและใช้แบบสำรวจทัศนคติครูมิใช่คำ สร้างมาตรวัดทัศนคติของครูต่อนักเรียนโดยใช้ข้อความ 100 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู 408 คน ได้พบว่าแบบสำรวจมีความเที่ยง .897 มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 2.60 ถึง 11.07 ทัศนคติของครูต่อนักเรียนทั้งระหว่างเพศและระดับชั้นที่ครูสอน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อุทุมพร ทองอุไทย (2521) ได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูแลศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของครูประจำการ ผู้ที่จะเป็นครู และผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครู เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู จำนวน 30 ข้อ มีตัวเลือก 4 ตัว ซึ่งได้รับน้ำหนักเป็น 4,3,2,1 ปรากฏผลว่า โครงสร้างตัวประกอบของทัศนคติต่อวิชาชีพครูเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือ ความตั้งใจ ความคาดหวังจากวิชาชีพ วิธีสอน ผู้สอน ผู้เรียน และการสอนเป็นวิชาชีพ ผลการศึกษาทัศนคติพบว่า ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิต นักเรียนและครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P < .05$) และพบว่าทัศนคติต่อวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม เปลี่ยนแปลงได้ไม่คงที่ ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวแปรดังต่อไปนี้

1. กลุ่มครู ได้แก่ เพศ อายุ และรายได้ของครู
2. กลุ่มนิสิต ได้แก่ เพศ และสถานที่เกิด

3. กลุ่มนักเรียน ใต้แก่ เพศ และประเภทของผู้ปกครอง

เขาวดี รวงชัย และ ทิรัชย์ กาญจนวาสี (2521-2522) ได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพเพื่อให้เป็นเครื่องมือคัดเลือบุคคลที่เหมาะสมในการเป็นครูสำหรับสังคมไทย โดยนำแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูประกอบด้วยข้อกระทง 60 ข้อ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 488 คน กลุ่มนิสิตปีที่ 1 คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 333 คน และครูที่ได้คัดเลือกว่ามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจากส่วนกลาง จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่าแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูที่สร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงตามกลุ่มทั้ง 3 เท่ากับ 0.856, 0.869 และ 0.925 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าแบบวัดสามารถจำแนกทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 3 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสามารถจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพ และความคิดที่มีต่อการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์ (2522) ได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู โดยอาศัยแบบจำลองวัดทัศนคติของฟิชเบิน (Fishbein) ประกอบด้วยข้อกระทง 19 ข้อ กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนิสิตคณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1 รวมทั้งสิ้น 453 คน พบว่าแบบวัดมีความตรงตามเนื้อหา มีความตรงตามทฤษฎี มีความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำเท่ากับ 0.68 และความเที่ยงแบบความคงที่ภายในมีค่าอยู่ระหว่าง 0.59 ถึง 0.67

บุญศรี แสงประเสริฐ (2522 : 34-38) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนตัวกับทัศนคติต่อวิชาชีพครูของคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูระหว่างคณาจารย์คณะครุศาสตร์กับคณาจารย์คณะอื่น ๆ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรคณาจารย์ ประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้ง 14 คณะ จำนวน 557 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งสร้างขึ้นในรูปลักษณะของซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล สเกล (Semantic Differential Scale) ปราบกฎผลการวิจัยดังนี้

1. คณะที่คณาจารย์สอนประจำ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

2. พิจารณาคัดข้อวิชาที่พหุของคณาจารย์คณะครุศาสตร์แตกต่างจากคณาจารย์คณะต่าง ๆ
ต่อไปนี้ คือ คณะอักษรศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะ
แพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ และ คณะเภสัชศาสตร์ ($P < .01$)

พวงแก้ว ปุณยภน (2522) ได้แปลและดัดแปลงแบบสำรวจทัศนคติต่อวิชาที่พหุของ
มิชิโซด้า มาสร้างเป็นแบบวัดทัศนคติต่อวิชาที่พหุ ใน พ.ศ.2521 มีจำนวนข้อ 63 ข้อ มีค่าความ
เที่ยง .97 โดยใช้ตัวอย่างประชากร 2072 คน และในปีต่อมา พวงผกา ศุภทิลก (2522) ได้
ดัดแปลงแบบสำรวจทัศนคติครูเสนอต่อ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2522 โดยการแปลและให้ผู้
เชี่ยวชาญตัดสินข้อความมีจำนวน 72 ข้อ ใช้ตัวอย่างประชากร 1,000 คน หาค่าอำนาจจำแนก
ได้ t ระหว่าง 3.0 ถึง 15.62 ได้ค่าความเที่ยง $r = 0.99$

ประคอง กรรณสุต และอรพินท์ โภชนกา (2522-23) ได้วิเคราะห์แบบวัดทัศนคติต่อ
วิชาที่พหุของมิชิโซด้า พอร์มเอ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยโดยคงลักษณะเดิมไว้ กลุ่มตัวอย่าง
ประชากรจำนวน 390 คน เป็นนักศึกษาที่เลือกอาชีพครู 130 คน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน
130 คน และนักศึกษาที่ไม่เลือกวิชาที่พหุ 130 คน ความเที่ยงของแบบวัดจากคนทั้งสามกลุ่มเป็น
ทั้งสามกลุ่มได้ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนและนักศึกษาที่เลือก
อาชีพครูมีทัศนคติต่อวิชาที่พหุไปในทางลบ แต่นักศึกษาที่ไม่เลือกอาชีพครูมีทัศนคติต่อวิชาที่พหุในทาง
บวก ในการนำแบบวัดไปใช้ในครั้งที่สองกับประชากร 600 คน สุ่มจากนักศึกษาคู นักศึกษาที่ไม่
เลือกวิชาที่พหุ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนปรากฏว่าครูที่มี
ประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันมีทัศนคติต่อวิชาที่พหุไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05
และคะแนนทัศนคติต่อวิชาที่พหุเฉลี่ยของตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มในการวิจัยครั้งนี้สองนี้เป็นไปใน
ทางลบ

สวัสดิ์ ประทุมราช และ สุภาพ วาดเขียน (2523-2524) ได้พัฒนาแบบวัดทัศนคติต่อ
วิชาที่พหุ โดยอาศัยวิธีของเธอร์สโตน (Thurstone) เป็นแนวทางในการสร้างประกอบ
ด้วยข้อกระทง 44 ข้อ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการสอบคัดเลือก
เพื่อเข้าศึกษาต่อในคณะศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ จำนวน 1417 คน ผลการวิจัยพบว่า
แบบวัดทัศนคติต่อวิชาที่พหุที่สร้างขึ้นมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .59 นอกจากนี้แบบวัดยังมีความตรง

ตามทฤษฎีและความตรงตามสภาพปัจจุบันอีกด้วย

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดวิเคราะห์ของผู้สมัครที่สอบผ่านข้อเขียนเพื่อเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย : ศึกษาเปรียบเทียบเชิงวิวัตต์และผลที่วัดได้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแบบวัดทักษะคิดวิเคราะห์ โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีทักษะคิดวิเคราะห์ของ ฟิชบิน (Fishbein) เขียนและปรับปรุงข้อกระทงได้ 30 ข้อ และนำแบบวัดฉบับนี้กับแบบวัดทักษะคิดวิเคราะห์ที่พัฒนา โดย สวัสดิ์ ประทุมราช และสุภาพ วาควาเขียนจำนวน 44 ข้อ และแบบสอบความรู้รอบตัวทางการศึกษา จำนวน 15 ข้อ ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้สมัครเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ โดยเฉลี่ยแล้วมีทักษะคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดี" แม้วิวัตต์ทักษะคิดตามวิธีของ เรอร์สโตนจะบ่งชี้แนวโน้มระดับทักษะคิดเกือบดีมากที่สุดตาม

2. ในกรณีวัดทักษะคิดวิเคราะห์ โดยวิธีของ เรอร์สโตน พบว่า ผู้สมัครของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีระดับทักษะคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

3. ในกรณีวัดทักษะคิดวิเคราะห์ โดยวิธีของ ฟิชบิน พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สมัครของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีระดับทักษะคิดวิเคราะห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ มีเพียงผู้สมัครเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา เท่านั้นที่มีทักษะคิดวิเคราะห์สูงกว่าผู้สมัครเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตปทุมวัน และสูงกว่าผู้สมัครเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ผู้สมัครเข้าศึกษาในแต่ละสถาบัน โดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้รอบตัวทางการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สมัครเข้าศึกษาในสถาบันต่างกัน มีความรู้รอบตัวทางการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5. คะแนนทักษะคิดวิเคราะห์จากแบบวัดตามวิธีของ เรอร์สโตนและตามวิธีของฟิชบิน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในเกือบทุกกลุ่มตัวอย่าง มีเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่คะแนนทักษะคิดวิเคราะห์ที่วัดด้วยวิธีต่างกันไม่สัมพันธ์กัน

6. คะแนนทักษะคิดวิเคราะห์ ไม่สัมพันธ์กับคะแนนความรู้รอบตัวทางการศึกษาในทุกกลุ่มตัวอย่าง

จากผลงานการวิจัยที่ได้แล้วมาแล้วนี้ จะเห็นได้ว่าในประเทศไทย การวัดและการสร้างแบบวัด หรือแบบสำรวจทัศนคติวิชาชีพครู เฝิงจะได้รับความสนใจ และทำการวิจัยกันอย่างจริงจังเมื่อประมาณไม่กี่ปีมานี้เอง และก็มีจำนวนไม่มากนัก โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับแนวของความเป็นครู ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาระบบการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่สถาบันครูศึกษา เพื่อให้ได้ครูที่ดีและมีความสำคัญต่อสังคมต่อไปในอนาคต

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย